

Sveriges riksbank
Direktionen
103 37 STOCKHOLM

Datum 2004-03-19
Dnr 32-2004-0135

Riksrevisionens granskning av Sveriges riksbank 2003

Inledning

Riksrevisionen har granskat Sveriges riksbanks årsredovisning, beslutad 2004-02-10, för räkenskapsåret 2003. Riksrevisionen har 2004-02-11 avgivit revisionsberättelse avseende Riksbanken för 2003.

Revisionsberättelsen var enligt standardutformning vilket innebär att Riksrevisionen funnit årsredovisningen i allt väsentligt ge en rättvisande bild av verksamheten. Riksrevisionen har även tillstyrkt ansvarsfrihet för Riksbankens ledning.

Företrädare för Riksrevisionen var närvarande vid direktionens sammanträde 2004-02-05 och framförde därvid det huvudsakliga innehållet i föreliggande skrivelse.

Mot bakgrund av att myndigheten Riksrevisionen bildades 2003-07-01 startade revisionen av Riksbanken för 2003 sent under året. Riksrevisionens arbete har för detta första år inriktats dels på att erhålla kunskap om banken, dels på att utföra tillräckliga granskningsinsatser för att få rimlig grund för uttalande i revisionsberättelsen. Detta medför att vissa ej väsentliga iakttagelser kan komma att analyseras och avrapporteras i ett senare skede på grund av den nämnda prioriteringen.

Utöver vad som framgår av revisionsberättelsen vill Riksrevisionen fästa direktionens uppmärksamhet på nedanstående iakttagelser och framföra nedanstående rekommendationer. Riksrevisionen har för avsikt att som en del av nästa års årliga revision följa upp hur banken internt t.ex. genom olika beslut agerar till följd av att ha tagit del av och dragit egna slutsatser efter Riksrevisionens avrapportering.

Direktionens kvalitetssäkring av årsredovisningen

Iakttagelser

Enligt riksbankslagen skall direktionen lämna en årsredovisning omfattande förvaltningsberättelse, balansräkning, resultaträkning samt redogörelse för penning- och valutapolitiken samt hur Riksbanken främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Riksrevisionens uppfattning är att de finansiella delarna håller en hög kvalitet. Däremot bör direktionen överväga möjligheterna att förbättra rapporteringen av de övriga lagstadgade redogörelserna i årsredovisningen.

Riksbankens mål framgår av 1 kap. 2 § lag om Sveriges riksbank. Dessa är att dels upprätthålla ett fast penningvärde, dels att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken har i årsredovisningen för år 2003 valt att benämna dessa mål, *penningpolitik* och *finansiell stabilitet*.

Riksrevisionen har i Riksbankens årsredovisning inte kunnat iaktta en tydlig beskrivning av hur banken har främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende. Den innehåller en redovisning av den finansiella stabiliteten i landet, utan att vara direkt inriktad på bankens åtgärder för att främja ett effektivt och säkert betalningsväsende.

Riksrevisionens granskning har utvisat att rutiner för att på ett enhetligt sätt samla dokumentation och bedömningar avseende måluppfyllelse och gjorda bedömningar behöver utvecklas. Detta avser främst målet *finansiell stabilitet*. Riksrevisionens granskning har dock inte påvisat några viktiga brister i den information som därvid ges i årsredovisningen.

Riktlinjer från direktionen avseende dokumentation och kvalitetssäkring i arbetet med framtagandet av årsredovisningens delar utöver de finansiella redogörelserna har inte företetts för Riksrevisionen. Riksrevisionen har inte kunnat identifiera några dokumenterade och strukturerade åtgärder innefattande dokumentationskrav och kvalitetssäkring av de uppgifter som innefattas i redovisningen av de två nämnda lagstadgade målen. Enligt uppgift har Riksbanken väl fungerande rutiner för dokumentation och kvalitetssäkring avseende produktion av övriga lagstadgade rapporter, och erfarenheter från dessa bör kunna appliceras på årsredovisningen.

Riksrevisionen har också noterat att ansvaret för framtagandet av årsredovisningen inte är samlat hos någon befattningshavare utanför direktionen, vilken skulle kunna vara föredragande inför direktionen avseende årsredovisningen i sin helhet. Det finns ett redaktionellt ansvar inom informationsavdelningen. Riksrevisionen har dock inte sett ett tydligt utpekad verksamhetsansvar för produkten årsredovisning inkluderande ansvar för kvalitetssäkring.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att direktionen tillser att rutiner införs som omfattar dokumentationskrav och kvalitetssäkring av samtliga uppgifter och bedömningar som lämnas i årsredovisningen.

lakttagelse

Riksrevisionen granskning och bedömning av bankens internkontrollmiljö har till stor del baserats på den granskning som genomförts av direktionens internrevision och fullmäktiges Revisionsenhet. Samtliga rapporter avgivna av direktionens internrevision såväl som rapporter från Revisionsenheten under 2003 har genomgått. Riksrevisionen bild från genomgången är att den interna kontrollen synes fungera väl.

Riksrevisionen har erfarit att direktionens genomgång av internrevisionens sista kvartalsrapport avseende 2002 behandlades på direktionssammanträde efter fastställande av årsredovisningen för 2002. Det bör noteras fördelen med att direktionen har en uppdaterad bild av den interna kontrollen vid tidpunkt för avlämnande av årsredovisningen.

Riksrevisionen har med tillfredsställelse noterat att banken valt att för 2003 ändra denna rutin och följa den rekommendation som Riksrevisionen har framfört vid möte 2004-01-29.

lakttagelse

Riksrevisionen hade noterat att redovisning saknades avseende ersättning till ledande befattningshavare. Riksrevisionen konstaterar att det saknas regelverk som reglerar att banken skall lämna sådan redovisning, men det torde vara praxis att lämna sådan redovisning för verksamheter med Riksbankens omfattning.

Riksrevisionen har med tillfredsställelse noterat att banken kompletterat årsredovisningen med denna information efter Riksrevisionens förslag framfört vid möte 2004-01-28.

Transaktioner avseende bolag

lakttagelser

Riksrevisionen har för att få en bakgrund till den problembild som förelåg avseende helägda dotterbolaget Svensk Kontantförsörjning AB (SKAB) med dotterbolaget Pengar i Sverige AB (PiS) vid ingången av 2003 gjort en genomgång av händelser och beslut under tidigare år. Riksrevisionens slutsatser avser endast Riksbankens agerande under räkenskapsåret 2003.

Den bolagiserade verksamheten gick med underskott när den var en del av banken. Ett underskott som Riksrevisionen erfarit från ett flertal underlag är 70 mnkr/år. 1998 bolagiserades verksamheten med syfte att få det vinstdrivande. År 2002 togs ett nytt strategiskt beslut att separera ut den

konkurrensutsatta verksamheten i ett bolag och i detta bolag påbörjades också ett arbete med att utöka det kommersiella utbudet. Verksamheten i detta bolag (PiS) har sedan bolagiseringen varit föremål för omstrukturering med omfattande kostnader som följd. Målsättningen har hela tiden varit att finna en extern köpare till bolaget. Detta var läget 2003-01-01.

Riksrevisionen har för att få en uppfattning om utvecklingen därefter granskat befintliga beslutsunderlag avseende 2003.

Styrelsen i PiS tog beslut om ytterliggare omstruktureringssåtgärder under våren 2003 i syfte att nå lönsamhet i bolaget. Omstruktureringkostnaden för detta beräknades till 150 Mnkr. Riksbanken beslutade i juni om ett aktieägartillskott om 150 Mnkr till moderbolaget SKAB för att täcka kostnaderna. Denna omstrukturering anges vara nödvändig för att kunna överlåta kassahanteringen till en extern intressent. Beslutet om aktieägartillskott innefattar ett slags avropsförfarande för utbetalning av tillskotten. SKAB får tillskottet i takt med redovisade likviditetsbehov. Detta förfaringsätt föredrogs framför att betala ut allt vid ett tillfälle. Riksbanken har i december 2003 beslutat om ytterliggare 125 Mnkr i aktieägartillskott. Under 2003 har 125 Mnkr utbetalats av de sålunda hittills beslutade 275 Mnkr. Av Riksbankens årsredovisning framgår även att ytterligare kapitaltillskott kan komma att behövas.

Direktionen har under 2003 behandlat bolagets ställning och utveckling på ett stort antal sammanträden. Riksrevisionen noterar att underlag från bolaget för uppföljning successivt har förbättrats under 2003.

Riksrevisionen har noterat att vid de tre tillfällen då delbetalningar av aktieägartillskotten genomförts har Riksbanken erhållit beslutsunderlag som utvisat likviditetsbehov med kommentarer och vid två tillfällen även ställning och resultat. I övrigt verkar informationsöverföringen utgöras av att man har haft muntlig kontakt med bolagsledningen och inte någon formell månatlig skriftlig avrapportering.

Enligt direktionsprotokoll har ägardirektiv om separat uppföljning av omstruktureringssåtgärder samt beslut om mall för månatlig rapportering av både resultat och likviditet upprättats. Riksrevisionen noterar utifrån företedd dokumentation att dessa beslut inte synes ha följts.

Riksrevisionen har erfarit att Riksbankens uppfattning är att trots brister i dokumentation har tillräckliga underlag erhållits löpande och med en önskvärd periodicitet avseende resultat, ställning och likviditet i PiS. Riksrevisionen har inte funnit anledning att betvivla att Riksbanken haft tillräcklig information.

Mot bakgrund av utvecklingen av resultatet i PiS och behovet av ytterligare tillskott uppkommer dock fråga om när en konsekvensutredning av kostnader för alternativa handlingsvägar borde ha genomförts.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att Riksbanken i framtiden tillser att dokumentation avseende uppföljning och underlag uppnår tillräcklig kvalitet och att interna beslut därvidlag efterlevs. Vidare rekommenderar Riksrevisionen att en fullständig analys av alternativa handlingsvägar med effekter och kostnader övervägs vid denna typ av transaktioner.

lakttagelse

Riksrevisionen har noterat att SKAB har lämnat en garanti för dotterbolaget PiS om 600 mnkr. Ärendet är anmält i Riksbankens direktion. Det finns inte något direkt åtagande från bankens sida, dock bör noteras att med den finansiella ställning som föreligger i dotterbolagen och Riksbankens indirekta ansvar för verksamheten kan det övervägas om garantiåtaganden inom underkoncern bör godkännas av bankens ledning.

Riksrevisionen har vid möte 2004-01-29 rekommenderat Riksbanken att införa upplysning om utnyttjade garantiåtagandet i noten avseende dotterbolagens resultat och ställning. Riksrevisionen har med tillfredsställelse noterat att detta har gjorts.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att Riksbanken överväger att reglera befogenhet avseende utnyttjande av garantiåtaganden i ägardirektiv till bolagen.

Riksrevisionens övriga noteringar från granskningen

Utöver ovan redovisade noteringar har Riksrevisionen till berörda avdelningar och befattningshavare inom banken förmedlat Riksrevisionens detaljerade noteringar för kännedom. En skrivelse har tillställts administrativa avdelningen.

Revisionsrådet Filip Cassel har beslutat i detta ärende. Biträdande revisionschef Jonas Hällström har varit föredragande.

Filip Cassel

Jonas Hällström

Kopia för kännedom:

Riksbanksfullmäktige